

Список використаних джерел

1. З листування щодо служби заміжніх жінок у жіночих середніх нижчих навчальних закладах, 2 серпня 1903 – 7 серпня 1904 рр. // ЦДІАК України (Центральний державний історичний архів України, м. Київ). Ф. 707. Оп. 69. Спр. 106. 58 арк.

UDC 37.091.113:305-055.2"190"

O. O. DRACH

ORCID ID: 0000-0001-7859-3385

Doctor of Sciences (History),

Associate Professor,

Professor of the Department of World History

of Borys Grinchenko Kyiv University

e-mail: o.drach@kubg.edu.ua

FAMILY VS WORK: GENDER PERCEPTIONS OF HEADS OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN UKRAINE REGARDING MARRIED FEMALE EDUCATORS AT THE BEGINNING OF THE 20TH CENTURY

Abstract. The study of the professional activity of women in the modern era is conditioned by gender inequality. A study of the position of educational institution administrators within the Kyiv educational district regarding the (in)advisability of female educators continuing to work after marriage. It was established that approximately a quarter of the administrators fully supported the ministry's proposal to dismiss married female educators, while 32,4% cautioned against unconditional legislative action in this area, and 43,2% outright opposed its practical feasibility.

Keywords: married female educator, female education, head of a women's gymnasium, chair of the pedagogical council, Kyiv educational district.

УДК 37(091)(477)-051Сімович:[37.035:172.15]

А. А. ЗАГОРОДНЯ

ORCID ID: 0000-0003-2418-1670

доктор педагогічних наук, професор,

головний науковий співробітник

відділу історії та філософії освіти

Інституту педагогіки НАПН України

e-mail: z_alla@i.ua

СОЦІАЛЬНО-АНТРОПОЛОГІЧНІ ІДЕЇ У ЕСТЕТИЧНІЙ КОНЦЕПЦІЇ В. СІМОВИЧА

Анотація. Розкрито соціально-антропологічні ідеї в естетичній концепції В. Сімовича. Обґрунтовано просвітницьку діяльність В. Сімовича. Доведено яке визначне місце просвітницько-педагогічної спадщини В. Сімовича належить дослідженню виховного впливу рідної мови, фольклору, символіки, народних традицій, мистецтва, звичаїв і обрядів на особистість.

Ключові слова: В. Сімович, соціально-антропологічні ідеї, просвітницька діяльність, виховний вплив рідної мови, національна свідомість народу, культура, розвиток.

Сучасні В. Сімовичу політичні та культурно-освітні реалії життя українського суспільства зумовили погляди цього педагога, спрямування його просвітницької діяльності на збереження національної духовної ідентичності молодого покоління.

У працях В. Сімович намагався поєднати науково-дослідну та просвітницьку діяльність із національно-визвольним рухом в Україні. Наполегливо, натхненно прагнув прищепити любов і повагу до української мови, культури, і розглядав просвітницьку роботу як важливий чинник формування і піднесення національної свідомості народу.

Характерною рисою педагогічної творчості Василя Сімовича є послідовна боротьба за утвердження в Україні української як мови викладання, навчання, і виховання молоді в національних традиціях. Він писав посібники з граматики рідної мови, української літератури, як-от: «Коротенька українська правопись» (1917 р.), «Як стати по-українському грамотним» (1919 р.), «Граматики української мови» (1919 р.), «Рідне письменство: (що кожний українець повинен прочитати з рідного письменства)» (1918 р.), «Українська література. Погляд на її історичний розвиток» (1934 р.), що допомагало і викладанню, і навчанню, і вихованню молоді в національному дусі [1].

Наявність такого освітнього матеріалу не тільки полегшувала вчителям викладання, а учням засвоєння цих предметів, але й сприяла виховню молоді відповідно до національної культури. В. Сімович вважав, що вивчення мови – це також навчання національної етики, способу мислення живої нації, що розвивається.

Першочерговою вимогою, яку він ставив перед укладачем навчальних книжок, було дотримання принципів логічності, послідовності та системності у викладі матеріалу. Вчений був глибоко переконаний в тому, що літературу і мову треба вивчати в поєднанні з природою, зокрема і з історією краю. А відтак виникне потреба в додаткових книгах з рідної мови та літератури. Вони мають бути зараховані до навчальної програми та містити тексти про флору і фауну рідного краю, а також про історію країни, що підвищить національну свідомість учнів. Цим вимогам відповідали посібники, які створив сам В. Сімович.

На думку В. Сімовича функціонування національної культури, її розвиток, зв'язки з іншими культурами забезпечить тільки вільна і жива і повноправна національна мова. Педагог вважав, що лише завдяки рідній мові можна зберегти національну самобутність, культурну спадщину та релігійну віру.

В. Сімович популяризував ідею максимально ефективної національної системи освіти, коли кожну дитину заохочують розкрити свої таланти, коли дитині допомагають визначитися з уподобаннями, розвинути здібності, творчо вчитися. Науковець зазначав: «Ніякі виховні заходи не досягнуть мети, якщо не будуть ґрунтуватися на близьких дитині національно-побутових умовах. Якщо ж виховання переобтяжене абстрактними знаннями та ідеями, які не набувають національної реальності та форми, то зміст шкільної освіти втрачає виховну функцію і не сприяє формуванню відповідних поглядів та переконань. Тому треба створити такі умови в суспільному житті, щоб була можливість вільно і легко розвивати індивідуальні

здібності і кожен учень ставав творцем культури, історії народу, загальнолюдських цінностей» [3].

Визначне місце в просвітницько-педагогічній спадщині В. Сімовича належить дослідженню виховного впливу рідної мови, фольклору, символіки, народних традицій, мистецтва, звичаїв і обрядів на особистість.

Стрижнем виховної системи науковця є формування творчої і активної особистості, з глибокими громадянськими якостями, як-от: національна свідомість, гідність, сила волі, патріотизм, моральність, тощо. В. Сімович пропагував націоналістичні ідеї в освіті, вважав вивчення рідної мови одним із головних завдань шкільного життя. Педагог стверджував, що національне навчання і виховання – це процес єдності моралі, розуму, краси душі і тіла, спрямований на всебічний і гармонійний розвиток особистості.

Цікавим для нашого дослідження є той факт, що в основі його наукових поглядів закладено висвітлення школи, яка базується на рідній культурі з яскраво вираженим національним характером виховання, українознавчим змістом освіти, яка б розвивала в учнів відчуття народності, патріотизму та духовності.

На його думку, навчати, виховати, духовно та інтелектуально розвивати дитину потрібно лише рідною (національною) мовою, адже саме рідне слово легше усвідомлювати і сприймати, саме рідне слово допомагає примножувати знання. Школа з чужою мовою навчання випускає «неграмотних грамотіїв...» [2].

Список використаних джерел

1. Когут Т. М. Педагогічна та просвітницька діяльність Василя Сімовича (1880–1944) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2007. 20 с.
2. Сімович В. Праці у двох томах. Т. 1. Мовознавство / упоряд. і передм. Л. Ткач. Чернівці : Книги-XXI, 2005. 520 с.
3. Сімович В. Праці у двох томах. Т. 2. Літературознавство. Культура / упоряд.: Л. Ткач, О. І. Васюк, за участю Р. Пилипчука, Я. Погребенник ; передм. Ф. Погребенника. Чернівці : Книги-XXI, 2005. 904 с.

UDC 37(091)(477)-051Simovych:[37.035:172.15]

A. A. ZAGORODNYA
ORCID ID: 0000-0003-2418-1670
Doctor of Science in Pedagogy, professor,
chief researcher of the department
of history and philosophy of education
of the National Academy of Sciences of Ukraine
e-mail: z_alla@i.ua

SOCIAL AND ANTHROPOLOGICAL IDEAS IN V. SIMOVYCH'S AESTHETIC CONCEPT

Abstract. The socio-anthropological ideas in the aesthetic concept of V. Simovych have been revealed. The educational activity of V. Simovych has been substantiated. It has been proven that the study of educational influence of the native language, folklore, symbols, folk traditions, art, customs and rites on the personality occupies a significant

place in V. Simovych's educational and pedagogical heritage.

Keywords: V. Simovych, socio-anthropological ideas, educational activity, educational influence of the native language, people's national consciousness, culture, development.

УДК 37(091)(477)-051Ващенко:[37.035:172.15]

І. В. ЗАЙЧЕНКО

*доктор педагогічних наук, професор,
КВНЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний
коледж» імені Т.Г. Шевченка, м. Умань
e-mail: ivan_zaichenko@ukr.net*

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ В ПЕДАГОГІЧНІЙ КОНЦЕПЦІЇ Г. Г. ВАЩЕНКА (1878–1967)

Анотація. У статті розкрито погляди видатного українського педагога Григорія Григоровича Ващенко на мету, завдання, зміст, методи й форми організації національно-патріотичного виховання українських дітей і молоді. Зазначено їхню актуальність і важливість для сьогоденних українських соціально-політичних і педагогічних реалій.

Ключові слова: Григорій Ващенко, педагогічна концепція, українська молодь, національно-патріотичне виховання, шляхи і засоби реалізації.

Через широкомасштабну навалу рашистської орди в Україну проблема національно-патріотичного виховання є архіактуальною. Особливо в контексті захисту нашої національної ідентичності і державності. Адже ворог не приховує наміру знищити не лише державу Україна, а й українців як націю, навіть найменшу згадку про українство. Отже, над нами нависла смертельна небезпека і тому збереження державності й національної самоідентичності сьогодні для українців є першочерговим заданням.

Добре знаючи історію боротьби українців за незалежність, Г. Ващенко зауважив варварську сутність московського шовінізму, який ґрунтується на «теорії», започаткованій ще в XV ст. Це концепція Москви – третього Риму. «Суть її полягає в тому, що Москва має покликання керувати іншими народами в житті політичному, культурному, а особливо релігійному. Ця теорія лягла в основу політики московських царів і російських імператорів, що поневолювали один народ за другим і, таким чином, заволідали великою частиною світу, створивши з неї тюрму народів, москалі діяли надзвичайно підступно. Всякими способами вони нацьковували одну частину народу на другу, виставляючи себе захисниками правди; вони притягали на свою службу здібніших людей поневоленої нації; поступово, крок за кроком, відбирали в поневоленого народу його права, послідовно й систематично провадили русифікацію поневолених народів.

Політику московських царів продовжують більшовики; жорстокість їхня ще більша, ніж німецьких націонал-соціалістів, – писав Г. Ващенко. – Різниця між ними тільки та, що націонал-соціалісти нищили людей одверто, а більшовики нищать їх і в той же самий час кричать про щасливе й радісне і, навіть, вільне життя в ССРСР» [2, с. 289].